

Lausunto hallituksen esityksestä sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaiksi HE 299/2022

Suomen Hammaslääkäriliitto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja esittää kunnioittavasti lausuntonaan seuraavaa.

Esityksen tavoitteena on mahdollistaa jatkossakin laadukkaat, vaikuttavat ja turvalliset sosiaali- ja terveyspalvelut ottaen huomioon muuttunut toimintaympäristö ja uudet palvelumuodot sekä selkeyttää ja yhtenäistää sääntelyä ja valvontaa. Tavoitteena on myös, että ehdotetun lain myötä sekä yksityiset että julkiset sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajat ja palveluyksiköt rekisteröidään samaan valtakunnalliseen palveluntuottajia koskevaan rekisteriin. Tavoitteet, mukaan lukien yhteisen valtakunnallisen rekisterin julkinen tietopalvelu, ovat erittäin kannatettavia. Hammaslääkäriliitto haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota etenkin sääntelyn ja hallinnollisen taakan oikeasuhtaisuuteen verrattuna eri toimijoiden kokoon.

Terveydenhuollossa yhtiömuotoiset terveydenhuollon palveluntuottajat on erotettu yksityisistä elinkeinonharjoittajista, joita on käsitelty itsenäisinä ammatinharjoittajina. Erottelu perustuu ajatukseen, jonka mukaan yksityisen elinkeinonharjoittajan toiminta on yhtiömuotoiseen toimintaan nähden pienimuotoista, jolloin sitä voidaan säännellä kevyemmin. Erottelu on ollut perusteltu ja järjestely on ollut toimiva. Se on mahdollistanut myös pienimuotoisen terveydenhuollon palveluiden tuottamisen siedettävällä hallinnollisella taakalla.

Hammaslääkäriliiton jäsenistöön kuuluu satoja yrittäjäasemassa olevia hammaslääkäreitä, jotka toimivat vuokrasopimuksen perusteella vuokranantajan vastaanotolla. Toiminta voi olla hyvin pienimuotoista, esimerkiksi muutamia tunteja viikossa.

Valvontalaista annetun hallituksen esityksen ongelma on, että valvonnan kannalta eri kokoluokan toimijoita, esim. suuria terveydenhuollon yrityksiä, hyvinvointialueita ja itsenäisiä ammatinharjoittajia, kohdeltaisiin jatkossa hallinnollisten velvollisuuksien osalta samoin palveluntuottajina. Tämä johtaisi itsenäisten ammatinharjoittajien ja pienten ns. yhdenmiehenyhtiöiden hallinnollisen taakan merkittävään lisääntymiseen. Hammaslääkäriliiton näkemyksen mukaan toiminnan laajuus ja laatu tulisi ottaa huomioon sääntelyssä. Lisääntyvä sääntely nostaa aina toiminnan kustannuksia.

Hallinnollisen taakan kasvattaminen on jo pitkään johtanut pienten yritysten siirtymiseen suurten ketjujen alaisuuteen. Alan keskittyminen ei ole suotuisa kehityskulku kilpailun vähentyessä ja valinnanvapauden kaventuessa. On myös olemassa tutkimustietoa, jonka mukaan suurilla valtakunnallisilla palveluntuottajilla (ns. ketjuilla) hintojen nousu on nopeampaa kuin pienillä vastaanoilla.

Pykäläkohtaiset kommentit:

4 §

Pykälässä on määritelty mm. palvelunjärjestäjä ja palveluntuottaja. Määritelmät poikkeavat parhaillaan esim. lausuntokierroksella olevan asiakastietolain vastaavista määritelmistä ja terveydenhuoltolaista. Tämä voi aiheuttaa sekaannusta. Määritelmät olisi yhdenmukaistettava eri laeissa.

6 §

4) kohdan mukaan palveluntuottajan hallintoelimiin kuuluvan täytyy täyttää em. kriteerit. Tämä voi johtaa siihen, että merkittävä osakkeenomistaja ei saisi toimia palveluntuottajan hallituksessa huolimatta siitä, että hän saattaa omistaa suurimman osan palveluntuottajana toimivan yhtiön osakkeista. Säännös voi johtaa tällaisen omistajan kannalta mahdottomaan lopputulokseen.

Pykälää ei sovelleta julkiseen palveluntuottajaan, mutta tätä ei ole esityksessä perusteltu. Huomioitavaa on, että esityksen tavoitteena on sääntelyn yhdenmukaistaminen, joten tästä poikkeaminen tulisi olla perusteltua.

7 §

Pykälän otsikossa puhutaan palveluntuottajan luotettavuudesta. Aiemman esitystekstin mukaisesti 1 momentissa kuitenkin käytetään termiä ”sopimattomuus”. Pykälässä ei varsinaisesti aseteta otsikon mukaista luotettavuusvaatimusta, vaikka se mainitaankin 4 momentissa. 1 momentin kohdat 1-2 siis käsittelevät nyt 1 momentin sanamuodon mukaisesti sopimattomaksi toteamista, ei luotettavuutta. Luotettavuus mainitaan vasta 3-kohdassa. Mitä kohdat 1-2 sitten sääntelevät, ei käy pykälästä ilmi. Pykälä on muutoksen yhteydessä muuttunut sekavaksi.

Yritykset tekevät konkurssveja erilaisista syistä. Kun elinkeino-oikeudellisessa sääntelyssä on jo otettu huomioon taloudellista luotettavuutta koskevan säännösten kiertäminen, olisi terveydenhuollon lainsäädännössä kiinnitettävä huomiota nimenomaan terveydenhuollon kysymyksiin. Nyt määräämisvalta missä tahansa yhtiössä, joka on tehnyt konkurssin mistä tahansa syystä, aiheutuu käytännössä kolmen vuoden liiketoimintakielto terveydenhuollossa.

Pykälän 4 momentissa on uusi säännös luotettavuusvaatimuksen piirissä olevista henkilöistä. Tämä joukko on tarkoituksenmukaista laajempi, pitäen sisällään esim. hallituksen varajäsenet. Momentissa on nyt määritelty määräämisvalta toisin kuin aiemmassa esityksessä. Tätä muutosta on pidettävä onnistuneena sinällään, mutta 25 % omistusosuus yksin *tai välillisesti* on alhainen.

Pykälää ei sovelleta julkiseen palveluntuottajaan, mutta tätä ei ole esityksessä perusteltu. Huomioitavaa on, että esityksen tavoitteena on sääntelyn yhdenmukaistaminen, joten tästä poikkeaminen tulisi olla perusteltua.

8 §

Pykälässä veloitetaan palveluntuottaja ottamaan huomioon mm. esteettömyys tilojen ja toimintaympäristön suunnittelussa. Kun terveydenhuollon palveluita tuotetaan hyvin erilaisissa tiloissa aina kerrostaloasunnoista suuriin liiketiloihin, voi

esteettömyyden huomioiminen jokaisessa yksikössä olla vaikeaa. Pykälän ilmaisu olisi pehmenettävä esim. ilmaisuilla ”pyrittävä” tai ”mahdollisuuksien mukaan”.

9 §

Pykälässä asetetaan vaatimus siitä, että alihankintana hankitun henkilöstön täytyy olla työsuhteessa alihankkijaan tai toimia sellaisella sopimuksella, jossa toimitaan johdon ja valvonnan alaisena. Tämä vaatimus ei ole tarpeellinen eikä kaikilta osin vastaa sitä, miten palveluita tällä hetkellä tuotetaan. Palveluntuottaja vastaa joka tapauksessa 10 §:n perusteella myös alihankintana hankitusta henkilöstöstä. Ottaen huomioon sen seikan, että johto ja valvonta on työsuhteen tunnusmerkeistä kenties tärkein, voi tällä vaatimuksella olla kielteisiä vaikutuksia tehtäviin alihankintoihin. Itsenäisten ammatinharjoittajien alihankintatoiminnassa mukana oleminen onkin tärkeä säilyttää, jotta palveluntuottajat voivat kattavasti tarjota ja tuottaa palveluita.

Säännöksen suhde alihankintana hankittuun palveluun on epäselvä. Onko mahdollista erottaa toisistaan alihankintana hankittu henkilöstö (kun ei puhuta vuokratyöntekijöistä) ja alihankintana hankittu palvelu? Mikäli tällaista eroa ei ole mahdollista tehdä, johtaa säännös itse asiassa alihankintana hankittavan palvelun merkittävään rajoittamiseen.

2 momentin 2. viimeiseen lauseeseen olisi lisättävä sana ”ammatilliseen” puhuttaessa täydennyskoulutuksesta.

10 §

Pykälässä säädetään vastuuhenkilön nimeämisestä. Kun aiemmin vastaava johtaja on ollut tarpeen nimetä vain yhtiömuotoisiin toimijoihin, vaatimus laajenee nyt myös yksityisiin elinkeinonharjoittajiin. Normaali menettely olisi, että yrittäjä nimeää itsensä. Kun vastuuhenkilöltä kuitenkin vaaditaan asianmukaista kokemusta ja nykyinen minimivaatimus on kaksi vuotta työkokemusta, voi nuori yrittäjä joutua tilanteeseen, jossa hän ei voi itse johtaa yrityksensä toimintaa.

Pykälässä säädetään vastuuhenkilön oikeudesta saada tietoa. Vastuuhenkilön tiedonsaantioikeus voi johtaa siihen, että eri yrityksen tietoa voi päätyä toisen yrityksen palveluksessa olevalle henkilölle (toimiminen usean palveluntuottajan lukuun). Tässä yhteydessä onkin tarpeen säätää vastuuhenkilön salassapitovelvollisuudesta ja kiellosta hyödyntää saamaansa tietoa muussa toiminnassa.

12 §

Mainitun pykälän 4 kohdassa todetaan mm. valvontaviranomaisen antamasta hallinnollisesta ohjauksesta, kehoituksista ja seuraamuksista ja niiden säilyttämisestä rekisterissä viiden vuoden ajan. Sääntely vaikuttaa kohtuuttomalta, koska huomion kiinnittämisen tai huomautuksen voi saada monesta syystä, ja niiden tavoite voi olla ennakkollinen eli kiinnittää vastaisen varalle saajan huomiota asianmukaiseen toimintaan.

16 §

Pykälässä säädetään rekisteröintiä varten annettavista tiedoista. Vaadittavat tiedot lisäävät merkittävästi hallinnollista taakkaa verrattuna nyt annettavaan itsenäisen ammatinharjoittajan ilmoitukseen. Vaatimus voi johtaa yritystoiminnan aloittamisen kynnyksen kasvuun.

2 momentissa on luettelo ilmoitettavista tiedoista. Kohdassa 12 on vaatimus tietosuojavastaavan ilmoittamisesta, vaikka yksittäisen lääkärin/hammaslääkärin tietojenkäsittely ei edellytä tietosuojavastaavan nimeämistä. 2 momentissa olisikin hyvä ilmaista väärinkäsitysten välttämiseksi perustelutekstin toteama siitä, että tiedot ilmoitetaan soveltuvin osin.

Hammaslääkäriliiton näkemyksen mukaan itsenäisille ammatinharjoittajille ja pienille toimijoille tulisi mahdollistaa rekisteröintimenettely suppeammalla menettelyllä, ja hallinnollista taakkaa vähentää.

26 §

Pykälässä säädetään omavalvontaohjelman laatimisesta ja sen seurannasta. Velvollisuus koskee myös useammassa kuin yhdessä palveluyksikössä palveluita antavaa palveluntuottajaa. Tällainen voi olla esim. kahdella vastaanotolla vuokralaisena toimiva itsenäinen ammatinharjoittaja. Hallinnollisen taakan lisääminen tällä tavoin vaikuttaa kohtuuttomalta harjoitettavan toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden. Velvollisuuksia olisi välttämätöntä porrastaa yrityksen koon mukaan.

Lääkehoitosuunnitelman laatiminen tulee myös uutena velvollisuutena pienille itsenäisen ammatinharjoittajan statuksella toimiville yksityisille hammaslääkäreille ja lisää edelleen hallinnollista taakkaa. Näiden yrittäjien toiminta terveydenhuollon ketjujen vuokralaisina on ulkoisesti hyvin saman kaltaista kuin työntekijöillä. Heillä ei tosiasiallisesti ole vaikutusvaltaa niihin olosuhteisiin, joissa he työskentelevät.

27 §

Omavalvontasuunnitelma ulotetaan esityksessä nyt koskemaan myös pieniä palveluntuottajia eli tämä lisää jälleen hallinnollisia velvoitteita. Vaatimukset vaikuttavat kohtuuttomilta.

Pykälässä säädetään henkilöstöltä ja potilailta säännöllisesti kerättävästä palautteesta. Tällainen velvollisuus on myös uusi pienille toimijoille. Havaintojen kolmen kuukauden julkistamistiheys on liian tiukka vaatimus.

Omavalvontasuunnitelma on julkaistava tietoverkossa. Tämä tarkoittaa sitä, että yhden suuren palveluntuottajan kotisivuilla tulee olemaan runsaasti eri palveluntuottajien suunnitelmia. Tämä ei vaikuta järkevältä toimintatavalta pienten toimijoiden osalta, kuten ei myöskään velvoite omavalvonnan toteutumisen seurannasta tehtävästä selvityksestä.

29 §

Pykälässä säädetään alihankkijalle velvollisuus ilmoittaa toiminnan puutteista palveluyksikön vastuuhenkilölle. On varsin erikoinen vaade, että yritys asetetaan tällä tavoin vastuuseen toisen yrityksen epäkohdista. Pykälään on ilmestynyt uutena

ilmoitettavana seikkana "muu lainvastaisuus". Tämä voi olla mitä tahansa ja laajentaa ilmoitusvelvollisuuden mahdolloman laajaksi.

30 §

Palveluntuottajalle säädetään velvollisuus tiedottaa henkilöstöä em. ilmoitusvelvollisuudesta. Tämä lisää pienten toimijoiden hallinnollista taakkaa, vaikka yksittäisenä toimenpiteenä kyse ei olekaan merkittävästä rasitteesta.

49 §

Rekisteröinnistä koituvat kustannukset on porrastettava toimijan koon mukaan. Muuten pienet toimijat joutuvat maksamaan suurten toimijoiden kustannuksia.

Kunnioitavasti,

Henna Virtomaa
toiminnanjohtaja

Suomen Hammaslääkäriliitto